

Tilsynsrådet for kriminalomsorgen

Deres ref:

Vår ref:
2025/68084-2

Dato:
15.08.2025

Oversendelse av redegjørelse for oppfølging av Tilsynsrådets anbefalinger i rapport fra tilsyn av 12. mars

Det vises til Tilsynsrådets rapport av 14.7.25 hvor det bes om en tilbakemelding fra Romerike fengsel, Ungdomsenhet øst om hvordan Tilsynsrådets anbefalinger følges opp av fengselet. Vedlagt følger vår redegjørelse og svar på henvendelsen.

Dersom det er spørsmål til våre redegjørelser kan assisterende fengselsleder kontaktes.

Ole Jonny Rydland
fengselsleder

Levi Tyriberget
assisterende fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

- 1 Redegjørelse av oppfølging av Tilsynsrådets anbefalinger i rapport fra tilsyn av 12. mars

Kopi: Kriminalomsorgen Region øst

Redegjørelse av oppfølging av Tilsynsrådets anbefalinger i rapport fra tilsyn av 12. mars.

Vi viser til oversendt rapport av 14.7.25 hvor det bes om enhetens redegjørelse for oppfølging av anbefalte tiltak. Tilsynsrådet har godkjent en utvidet frist etter vår henvendelse da vi måtte ta hensyn til ferieavvikling i administrasjonen.

Fra fengselets side har vi hatt en god erfaring med besøket fra Tilsynsrådet og vi oppfatter anbefalingene som konstruktive. Videre at det å jobbe med disse vil bidra til en positiv utvikling av enheten. Vi har valgt å kommentere de enkelte anbefalingene hver for seg.

Øke aktivitets- og sysselsettingsgraden

Ungdomsenhetene er først og fremst rigget for å tilby skole og undervisning på dagtid. Dette skiller seg fra voksenfengsel, som i større grad også tilbyr ulike sysselsettingstilbud i form av arbeid. Dette skyldes i hovedsak at ungdommene som sitter i fengsel enten har *skoleplikt* eller *skolerett*. Vi har i mange år hatt god erfaring med å aktivisere ungdommene med ulike skoletilbud som har blitt fleksibelt tilpasset den enkelte innsatte i regi av Jessheim videregående skole som samarbeider tett med de skolene innsatte kommer fra. Som vi forklarte under tilsynet, så har det vært en annen utvikling etter at målgruppen vår har endret seg noe de senere årene. Vi har etter hvert sett en utvikling hvor ungdommene som settes i fengsel har betydelig mindre grad av kontinuitet og erfaring med tilstedeværelse i skolesystemet før de kommer til fengselet. Det gjør at de har store gap og kunnskapshull som gjør det utfordrende å «starte opp igjen», til tross for at det er gode muligheter for et veldig godt tilrettelagt tilbud med skreddersøm tilpasset den enkelte. Varigheten på varetektskjennelsene for ungdom er kortere enn for voksne og flere av ungdommene velger bort aktivitet og begrunner dette ofte med at de snart skal ut fra fengselet. Ungdommene opplever det også som intenst å bli undervist en-til-en, og det er vanskeligere når en ikke kan «gjemme seg litt bort» blant flere i undervisningssettingen.

Vi støtter fullt ut at vi bør legge mer til rette for aktivisering for de innsatte på et nivå hvor de kan få både mestring og læringsutbytte som igjen kan stimulere til at de vil ta mer del i undervisning senere, som jo må være den viktigste arenaen de skal spore inn på. Dette kan løses på flere måter, og tross alt er det overordnede viktige under oppholdet at de klarer å ha en døgnrytme som er tilpasset samfunnet for øvrig og at vi har tilbud som legger til rette for dette. Ansatte utarbeider nå ukeplaner sammen med innsatte individuelt hver uke, hvor det legges fokus på å få satt opp punkter som ungdommen skal gjennomføre kommende uke og motivere til aktivitet og god døgnrytme.

Fengselet har jobbet en del med dette med å finne ulike typer aktiviteter allerede og det er også med som en prioritert verdi i arbeidet med å planlegge utvidelse av enheten. Vi ønsker å legge til rette for gode arenaer for å kunne tilby flere aktiviteter og innhold som kan engasjere ungdommene i flere oppgaver i tett samarbeid mellom egne ansatte, frivillige aktører og skolen.

Det vi allerede har iverksatt for å øke aktiviseringen og motivasjonen til innsatte er blant annet å invitere to frivillige aktører som bidrar med trening, matlaging og ulike andre tiltak som skal være motiverende i seg selv, men også bidra til å motivere til endring i livsførsel og legge fokus på gode vaner, verdier og holdninger. Videre er Jessheim videregående skole som vi samarbeider med veldig fokusert på at det må arbeides på flere flater for at vi skal nå inn til

ungdommene og de ønsker også at vi øker tilbudene som ikke bare innebærer tradisjonell skoleundervisning. De har også flere aktiviteter som mest er for å øke aktiviseringen og med lav terskel for å gjennomføre, men har innbakt noen enkle læringsmål som regning, lesing og praktiske ferdigheter som for eksempel i matfag, naturfag, gym eller elektrofag. Nå ønsker skolen også å planlegge sammen med enheten hvilke andre tilbud som kan være aktuelle å legge til rette for, som kan treffe målgruppen bedre den tiden de er her. Da tenker man primært på kortere kompetansegivende kurs av mer praktisk art, som ofte fenger mer blant ungdom som ikke nødvendigvis har mye god erfaring med tradisjonell undervisning. Samtidig er det viktig at skolen bidrar med å undervise i de fag som er hensiktsmessig for at ungdommen kan følge et skoleløp som man er inne i, når det er aktuelt.

Når det gjelder anbefalingen om å tilrettelegge for et fullverdig bibliotek med et større utvalg av ulike typer bøker, så ønsker vi også at det tilbudet skal være godt. I dag har vi kun et lager av bøker og filmer som i hovedsak er donert fra Jessheim videregående skole eller andre. Fengselet har lånekort på biblioteket i Eidsvoll hvor innsatte kan låne bøker eller filmer, enten ved bestilling eller framstilling. Vi vil gå i dialog med Eidsvoll kommune og bibliotekjennesten for å se hvilke forbedringer vi kan få til. Vår erfaring så langt er at ungdommene setter mest pris på tilbudet biblioteket gir i form av filmer som de kan låne og se på cellen. Vi er også godt kjent med at bibliotekene i fengslene rundt om er kjent for å legge til rette med ulike aktiviteter og kulturelle tilbud for de innsatte. Dette er ofte veldig godt mottatt og vi håper at vi i fremtiden kan samarbeide mer om et rikere tilbud som både stimulerer til mer lesing, men også andre aktiviteter og tilbud som øker aktiviseringsgraden og bryter med hverdagslige rutiner i fengselsoppholdet.

Tilrettelegge for aktiviteter i vinterhalvåret

Ungdomsenheten har en stor luftgård som er veldig populær på sommerhalvåret og bidrar til at ungdommene tilbys aktivitet i form av ballspill, trening og andre fysiske aktiviteter i friluft. På vinterstid så synker motivasjon til de fleste ungdommene å benytte utetiden, da det ofte er kaldt og mye snø som fører til at ballspill er vanskelig eller umulig. Det er vanskelig å gjøre noe med forutsetningene utendørs, men vi er veldig bevisst utfordringene og dette legges vekt på i arbeidet med den planlagte utvidelsen, hvor fengselet har vært veldig tydelig på behovet for å få et aktivitetsbygg hvor det er mulig for ungdommene å trene og holde på med ballspill etc. også når forholdene utendørs vanskeliggjør dette. Det ligger fremdeles med i planene at et slik bygg skal være en del av utvidelsen, så vi legger til grunn at forutsetningene blir bedre etter at byggeprosjektene er ferdig.

Arbeide med psykisk helse

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på hvordan enheten følger opp innsatte som sliter med «tankekjør om natten». Dette er svært individuelt og dette med at innsatte henvender seg på calling om natten opplever vi i liten grad et problem, men vi er selvsagt bevisst at mange av innsatte sliter med døgnrytme og at det er naturlig å tenke på vanskelige tema når man sitter i fengsel, samt at dette gjerne forsterkes når man er helt alene inne på en celle om natten. Ungdommene har også mulighet til å ringe hjelpetelefonen som er opprettet i samarbeid med Kirkens SOS dersom de har behov for noen å snakke med. Dette er et tilbud som er tilgjengelig hele døgnet.

Et overordnet fokus for oss for nettopp å redusere tankekjør på natten har vært å motvirke at ungdommene opprettholder en døgnrytme som innebærer våkentid om natten når det ikke tilbys aktiviteter eller kontakt med andre. Dette er en generell problemstilling for mange

ungdommer, at de velger å sove om dagen i stedet for på natten. Slik døgnrytme er krevende å snu, men veldig viktig for at våre ressurser og tilbud kan være best mulig tilgjengelig for de innsatte. Vi har iverksatt mange tiltak for å jobbe med døgnrytme og har fortsatt fokus på å bedre dette. Tiltakene har spent fra hvilken tilgang ungdommene har til å benytte seg av gaming til hvordan vi tilbyr frokost i fellesskapet om morgenen og at det utformes ukeplaner for å aktivere ungdommene på dagtid.

Bruken av psykolog har variert, og det er veldig individuelt hvordan ungdommene ser på det å ha kontakt med psykologer, eller helsevesenet generelt. Tilbudet er der for alle og psykologene er flinke til å introdusere seg for ungdommene, samtidig som at ansatte for øvrig har fokus på å motivere ungdommene til å benytte tilbudet. De som velger å benytte seg av tilbud om psykolog har gode muligheter til å bli fulgt opp tett, all den tid vi har god dekning av psykologer ved enheten. Psykologene har også god oppfølging og deltakelse i det tverrfaglige samarbeidet og de bidrar til å holde enheten faglig oppdatert på områder som er viktig opp mot å håndtere ulike typer utfordringer ungdommene kan slite med. Vår basisbemanning er todelt og består av halvparten fengselsbetjener og halvparten miljøterapeuter med ulik bakgrunn og kompetanse. Disse er alle godt rustet til å gjennomføre samtaler med ungdommene om vanskelige tema, men erstatter selvfølgelig ikke helsevesenet eller psykologene på noe vis.

Bedre tilbud om prest og imam

Når det gjelder tilgang til prest og imam, så har fengselet opprettet avtale med prest fra Ullersmo som skal ha faste oppmøter en gang i uken, samt at presten har bidratt med å skaffe til veie en imam som kan komme ved behov.

Sikre ungdommens rett til medvirkning

Ungdomsenheten har besluttet å gjeninnføre «husmøter» hvor innsatte får mulighet til å komme med sine innspill og hvor enheten kan ta opp forhold som vedrører ungdommene. Vi tenker da at det legges opp til faste møter månedlig, eller ved behov. Det er inspektøren som har ansvar for disse møtene, men det kan variere hvem som deltar og hvordan møtene legges opp. Vi vil også tilpasse dette der det for eksempel er behov for å holde ungdommer adskilt fra hverandre.

Samarbeid med andre instanser. Barnevern.

Barnevernskonsulenten som er tilknyttet ungdomsenheten jobber tett opp mot de barnevernsinstitusjonene og tiltak som ungdommen er i. Det er de lokale barnevernskontorene som skal følge opp det fengslede barnet og som gjennomfører kartlegging og tilpassing av tiltak. Det opplyses fra han om at involvering fra barnevernet og hvilke tiltak ungdommen følger er svært varierende i hvert tilfelle. Det er ingen «norm» for hvordan barn som settes i fengsel skal følges opp av barnevernstjenesten, men det uttrykkes fra vår barnevernskonsulent at dette ville vært ønskelig. Det ville kunne gitt incentiver for at barnevernstjenestene i kommunene var raskere til å sette inn sterkere og mer rettede tiltak når et barn kommer i fengsel, og at man ville unngått de største forskjellene i oppfølgingen av disse. En Individuell Plan (IP) koordinert av lokalt hjelpeapparat fra innsettelse kunne sørget for langsiktig og strukturert bistand for de innsatte. Denne kunne med hell vært lovpålagt alle som på en eller annen måte blir innsatt i fengsel, enten det er i VT eller ved dom.

Redusere omfang av negative konsekvenser av utelukkelse fra fellesskap

Ungdomsenheten har stort fokus på å redusere antallet hendelser som kan medføre utelukkelse fra fellesskap, og det jobbes veldig aktivt med å redusere tiden det benyttes, samt øke andelen fellesskap der det er mulig (fra hel- til delvis utelukkelse). De gangene det ikke er forsvarlig å oppheve utelukkelsen helt, så er det veldig ofte en god løsning å endre vedtakene til at ungdommen er delvis utelukket, slik at vi har god kontroll på overgangen til mer fellesskap. Det er dessverre ikke mulig å unngå at ungdommene til tider må tas ut av fellesskapet for å ha kontroll på situasjoner eller unngå flere uønskede hendelser. Dette er noe vi som etat har jobbet veldig mye med generelt og som vi har spesielt bevissthet rundt ved ungdomsenhetene, siden vår målgruppe er ekstra sårbar. Det legges også ekstra vekt på skadeforebyggende tiltak ved at ungdommene har god og mye kontakt med ansatte når de er utelukket fra fellesskap med andre innsatte. Noen ungdommer profitterer også på å komme litt unna miljøet i avdeling og med mer voksenkontakt i perioder.

Tilsynsrådet ber om at vi rutinemessig informerer om adgangen til å benytte telefon og mulighet til å ringe advokat ved innsettelse på utelukkelseceller. Innsatte har tilgang til å ringe under utelukkelse og innsatte informeres om dette ved innsettelse på avdelingen.

I vår forståelse av begrepet «time out» legger vi at ungdommen for eksempel blir bedt om å gå på rommet sitt for å eskalere ned en oppfarende diskusjon eller konflikt i fellesskapet. Dette er ment som god omsorg i å tilby ungdommen en løsning for å roe seg ned i fred for andre innsatte og ansatte dersom det er vanskelig å «komme ned» etter voldsom atferd. Ved bruk av «time out» vil det alltid bli journalført i systemet vårt. Det er imidlertid ikke mulig å trekke ut statistikk på dette, da det ikke finnes en egen journalkode for «time out». Dersom en «time out» i praksis går over til at innsatte må låses inn, så skal det fattes vedtak om utelukkelse.

Oppdatere rutiner rundt bruk av sikkerhetscelle

Ungdomsenhet øst bruker sikkerhetscellen svært sjelden, som Tilsynsrådet nevner i rapporten. Det skal veldig mye til før det er aktuelt tiltak, og tvingende nødvendig inngripen for å ivareta ungdommen. Samtidig har det vært tilfeller hvor det har vært nødvendig og tilfeller hvor det har vært et nærliggende utfall, men hvor man har klart å unngå dette. I de tilfeller hvor det kan komme til å skje, så er oppfølgingen svært viktig. Spesielt vurderingene som skal gjøres fortløpende er vanskelig når tryggheten og det beste for barnet skal ivaretas. Selve tvangsmiddelet og mekanismene som følges opp under et opphold i sikkerhetscelle er imidlertid ikke vanskelig. Dette er det god opplæring på og gode rutiner for, men vi har liten erfaring med det, som en direkte følge av at det er svært lite brukt.

Stille klokken i sikkerhetscellen

På tidspunktet for tilsyn var batteriet i klokken tomt. Ved en eventuell innsettelse der ville dette blitt oppdaget og utbedret. Vi har byttet batteri og følger opp at klokken går riktig.

Kroppsvistasjoner, rusprøver og romkontroll

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet journalfører kroppsvistasjoner på en måte som gjør det mulig å hente ut statistikk. Dette har blitt spilt inn til regionalt og sentralt nivå tidligere, men det har fremdeles ikke kommet noen løsning som sikrer god statistikk som skiller på kroppsvistasjon og andre kontrollformer. Vi formoder at dette er hensyntatt i nytt etatssystem som er under utvikling (KODA).

Bedre rutiner for inkomstsamtaler og oppfølging

Ungdommene blir kartlagt for suicid og får inkomstsamtale ved innsettelse i de tilfeller dette er mulig. Fengselet varsler lege ved innsettelse, hvor denne også fører tilsyn med innsatte så fort det lar seg gjøre. Generelt har vi liten erfaring med at ungdommene som kommer til oss har noen form for selvskadings- eller selvmordsproblematikk, men samtidig er vi veldig årvåkne på at det er en svært sårbar situasjon å bli satt i fengsel som mindreårig. Derav er det også spesielle krav til å inkomstsamtale, varsle lege, gjennomføre kartlegging av suicid, hyppige tilsyn m.m. som er ment å ivareta hensynet til barnets beste og sikkerheten rundt en innsettelse. For ungdom som kommer i fengsel for første gang, så er det veldig mye å sette seg inn i og forstå. Derfor legger ungdomsenheten opp til at første uken er en inkomstuke hvor ungdommen får informasjonen litt og litt og gjerne gjentatt for at det skal bli forstått. Vi er opptatt av at ungdommen ikke skal bli overveldet av alle inntrykk og informasjon den første dagen etter inkomst.

Ved inkomst av ungdom som vi ikke kjenner til, så har vi fokus på å gjøre selve innsettelsen så trygg som mulig for både den innsatte som kommer og de ungdommene som allerede er her. Innsatte kommer fra ulike miljøer og enkelte ganger har de høyt konfliktnivå seg imellom fra miljøer og erfaringer de har fra ute i samfunnet. Da er det kritisk at vi kartlegger trusselnivå og ikke utsetter dem for konfrontasjoner som kan unngås. Når vi har kartlagt at det er innsatte som ikke vil være egnet med fellesskap med hverandre, så vil det forsøkes avhjulpet med plassering i ulike avdelinger eller vurdere overføringer til en av de andre ungdomsenhetene i siste instans.

Utarbeide tiltaksplan i forbindelse med forhøyet selvdraprisiko

I vår kartlegging av selvskading- og selvmordsrisiko så vil innsattes svar, sammen med ansattes vurdering, avgjøre om det skal utarbeides en tiltaksplan. Dette følger av den sentrale malen for selvmordskartlegging. Som nevnt tidligere, så har vi få innsatte som skårer høyt på disse kartleggingene og det resulterer i få tiltaksplaner. Alle innsatte som kommer til ungdomsfengselet blir vurdert og kartlagt også av lege ved innsettelse. Dette kommer i tillegg til vår egen kartlegging. Legen kan også komme med anbefalinger om hvilken oppfølging innsatte bør få.

Gjennomføring av kartlegging før løslatelse

Som Tilsynsrådet er gjort kjent med, så er det ingen tilpasset BRIK-kartlegging for verken mindreårige eller innsatte i varetekt. Dette har vi gjentatte ganger påpekt og fått signaler om at det arbeides med å utvikle fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI). Etter vår vurdering er det ikke hensiktsmessig å utvikle en slik kartlegging på egenhånd på lokalt nivå, all den tid det er under utvikling i KDI. Vi støtter imidlertid et at det er et behov for å ha god kartlegging og oversikt over ungdommene for å sikre best mulig overgang til samfunnet eller andre gjennomføringsformer. Det har vi stor vekt på og det er en viktig del av oppfølgingen i Tverretatlig team (TET) som gjennomfører møter ukentlig. Disse møtene baserer seg på opplysninger vi har om innsatte og kunnskap man kan dele mellom profesjonene for å sikre best mulig oppfølging av barnet i fengselet og frem mot løslatelse eller overføring.

Overføringer til voksefengsel

Barn skal ikke sone sammen med voksne og hva som er til «barnets beste» skal vurderes og begrunnes i alle vedtak som angår barnet. Dersom det likevel anses å faktisk være til barnets beste så kan barn overføres til voksefengsel. Det skjer veldig sjelden og vi vil ikke gjøre slike vedtak med mindre det er strengt vurdert at det rent faktisk er til barnets beste. De få gangene vi har overført barn til voksefengsel, har det gjerne vært nødvendig for å ivareta barnet på en best mulig måte i en akutt situasjon og hvor bygnings- og bemanningsmessige

hensyn tilsier at vi ikke har kunnet ivareta barnet ved enheten. Sist gang dette skjedde var da en ungdom hadde utagert på cellen sin, slik at denne var ubeboelig. Da ble vedkommende overført til Ullersmo og var der til dagen etter når vi fikk en ledig celle han kunne flytte tilbake til. I dette tilfellet fulgte en ansatt fra ungdomsenheten med til Ullersmo slik at det alltid skulle være en kjent person for innsatte tilstede, samt at kompetansen rundt barn i fengsel ble ivaretatt under oppholdet. Når det gjelder kommentar fra fengselet om at enkelte barn kan profitere på overføring til voksenfengsel, så henviser det til at det finnes noen svært få tilfeller hvor det er vurdert å være til barnets beste å få det tilbudet som voksenfengselet tilbyr, uten at det er vurdert å være til ulempe for barnet å ha kontakt med voksne innsatte. Vi er kjent med reglene i straffegjennomføringsloven, FN's barnekomités kommentar og barnekonvensjonen som regulerer dette, og vi følger selvfølgelig de føringene som gjelder for barn i fengsel.

Når det gjelder overføring av innsatte som har fylt 18 år, så blir det planlagt i god tid og tilrettelagt så godt det lar seg gjøre med at overgangen skal bli så skånsom som mulig. Vi har blant annet et tett samarbeid med Larvik fengsel som deltar i flere av våre ukentlige samarbeidsmøter mellom ungdomsenhetene. Larvik er spesialisert på målgruppen fra 18 til 24 år og er særlig godt egnet til å ta imot innsatte som blir voksne under opphold i ungdomsenhet. Ellers har det etter hvert blitt flere enheter som har ungdomsteam i voksenfengsel. I mange tilfeller vil de geografiske lokasjonene være en sterk føring for hvilket fengsel som er best egnet for den enkelte innsatte. Dette gjør at vi tidlig jobber med hvordan disse overføringene kan ivareta den innsatte best i et helhetlig perspektiv og samtidig hensynta at vedkommende er blitt voksen og myndig, hvilket endrer en del forutsetninger i vår oppfølging og ansvar.

Saksbehandling og anmeldelser

De innsatte ved ungdomsenhet øst genererer ofte mange saker som skal behandles og det er stort press på juridisk avdeling i Romerike fengsel, som har vært noe preget av turnover og fravær. Dette har hatt negative konsekvenser og påvirkninger som innsatte ikke har hatt godt av. Det er vi opptatt av å følge opp og vi vurderer flere tiltak som kan dempe eller avhjelpe denne situasjonen. Det er nå ansatt jurister som har oppstart etter sommeren og det er en netto økning på en jurist ved juridisk avdeling. I forbindelse med utvidelsen av ungdomsenheten så planlegges det med å utvide juridisk avdeling med en jurist til som skal være stedlig tilknyttet UEØ. Vi forventer en snarlig bedring på saksbehandlingstiden som vi er fullt klar over at har vært for lang. Vårt ønske er at anmeldelser og hendelser skal behandles raskt slik at ungdommene bedre forstår sammenhengen og konsekvenser av sine handlinger, samt at det skal være mest mulig forutsigbart for den videre progresjonen i soningen.

Sikre god kontakt med omverden

Tilsynsrådet har fått inntrykk av at de innsatte ikke har blitt informert om at det er adgang til å benytte videobesøk etter Covid-19 pandemien og at dette kan skyldes den lave andelen av videobesøk ved enheten og ber fengselet informere innsatte om denne muligheten. Vi vil forsikre om at innsatte blir informert om adgangen til å benytte seg av videobesøk og vi har flere innsatte og pårørende som benytter seg av denne muligheten. Det stemmer imidlertid at dette er en ordning vi ser at ungdommene og pårørende i liten grad benytter seg av, men at det er variasjoner.

Når det gjelder ringetid så har alle ungdomsenhetene lagt seg på samme linje for hvor mye innsatte kan ringe pr uke. Dette er viktig for at ungdommene skal oppleve at rutiner og regler er mest mulig likt ved for eksempel overføringer mellom enhetene.

Straffegjennomføringsloven gir føringer for hvor mye innsatte skal kunne ringe, og for barn

skal man tilby minst tre samtaler med en varighet på inntil 20 minutter pr uke. Ungdomsenhetene har lagt seg på en felles ordning hvor de innsatte gis anledning til å ringe 20 minutter pr dag. Dette kommer da i tillegg til muligheter for å gjennomføre videobesøk og fysiske besøk.